

Ю.Д. БАРТМАН,
стажист-дослідник кафедри кримінального
права Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 203¹ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

1. Згідно зі статтею 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Законом України від 17 січня 2002 р. № 2953-III «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування» було доповнено Кримінальний кодекс України (далі — КК) статтею 203¹, а Законом України від 6 липня 2005 р. № 2734-IV «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо впорядкування операцій, пов'язаних з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, обладнання та сировини для їх виробництва)» цю статтю викладено в новій редакції.

2. У 2009 році за фактом незаконного обігу дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва було зареєстровано 467 злочинів, за ч. 1 ст. 203¹ засуджено 103, а за ч. 2 ст. 203¹ — 35 осіб. Зазначене підтверджує достатню практичну актуальність встановлення кримінальної відповідальності за діяння, передбачені ст. 203¹ КК.

3. Ст. 203¹ КК встановлює відповідальність за посягання на встановлений законом обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва. Із зазначених у назві статті предметів диски та матриці пов'язані з обігом об'єктів права інтелектуальної власності, що регулюється цивільним правом. Безпосередня пов'язаність дисків для

лазерних систем зчитування та матриць з об'єктами права інтелектуальної власності актуалізують необхідність дослідження об'єкта кримінально-правової охорони даного злочину. У науковій літературі немає єдиного погляду на цю проблему. Так, одні науковці визнають об'єктом злочину суспільні відносини у сфері господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць [1, 211], інші — встановлений порядок виробництва, експорту та імпорту дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва [2, 654]. Ще одна група вчених вважає, що даний злочин має два об'єкти: основний безпосередній — суспільні відносини у сфері господарської діяльності, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць та додатковий факультативний об'єкт злочину — авторське та суміжні права [3, 70]; основний безпосередній об'єкт — це регламентований законодавством порядок здійснення такої господарської діяльності як виробництво, експорт та імпорт дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва та додатковий об'єкт — авторське право та суміжні права [4, 567]. Зазначені розбіжності свідчать про неоднозначність вирішення питання, що, на нашу думку, обумовлено різними поглядами на зміст об'єкта кримінально-правової охорони.

4. Проблема об'єкта злочину справедливо визнається однією з найважливіших у науці кримінального права [5, 6—7]. Під

ним розуміють те, чому злочином завдається або може бути завдана шкода, а саме — суспільні відносини. Поняття об'єкта злочину в законодавстві України про кримінальну відповідальність не визначено, але тісно пов'язане з поняттям і сутністю злочинного діяння і, перш за все, з основною матеріальною ознакою злочину — суспільною небезпечністю. Тому, відсутність об'єкта злочину виключає злочин [6, 198], а його визначення й, особливо, зміст прямо впливають на суспільну небезпечність діяння. При вчиненні злочину особа завжди завдає шкоди, руйнує або ушкоджує (змінює) об'єкт, що зазнає злочинного впливу. А оскільки явищ без наслідків ні в природі, ні в суспільстві не існує, слід погодитися з твердженням А.Н. Трайніна про те, що немає злочинів, які не спричиняють шкоди об'єкту, а невразливий об'єкт — це протиріччя у самому собі [7, 144]. При цьому В.Я. Тацій зазначає, що як основним, так і додатковим безпосередніми об'єктами можуть бути визнані лише ті суспільні відносини, які законодавець поставив під охорону конкретної кримінально-правової норми [5, 100—103].

5. Проблема об'єкта злочину прямо пов'язана з питанням кваліфікації вчиненого. Адже кваліфікація за безпосереднім об'єктом за своєю суттю — це встановлення, з однієї сторони, тих суспільних відносин, яким була спричинена (створена загроза спричинення) шкода вчиненим злочином, а з другої — встановлення тієї конкретної кримінально-правової норми, котра охороняє ці суспільні відносини [5, 137].

6. Зазначене, хоча і фрагментарно, підтверджує наявність множинності питань, пов'язаних із аналізом об'єкта кримінально-правової охорони, зокрема

об'єкта злочину, передбаченого ст. 203¹ КК, вирішення яких є необхідною умовою правильного застосування закону про кримінальну відповідальність.

Список використаної літератури:

1. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін [та ін.]; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — [4-те вид., переробл. і допов.]. — Харків: Право, 2010. — 608 с.

2. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 т. — Т. 1 / [за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка]. — [3-тє вид., переробл. та доп.] — К.: Алерта; КНТ. — 2009. — 964 с.

3. *Киричко В.М.* Злочини у сфері господарської діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: науково-практичний коментар / В.М. Киричко, О.І. Перепелиця; за заг. ред. В.Я. Тація — Харків: Право, 2010. — 784 с.

4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. — [6-те вид., переробл. та доповн.] / [за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка]. — К.: Юридична думка, 2009. — 1236 с.

5. *Тацій В.Я.* Объект и предмет преступления в советском уголовном праве / В.Я. Тацій. — Харьков: Вища школа, 1988. — 198 с.

6. Курс уголовного права. Общая часть. Т. 1: Учение о преступлении: Учебник для вузов / [под ред. Н.Ф. Кузнецовой и И.М. Тяжковой]. — М.: Зерцало, 1999. — 592 с.

7. *Трайнин А.Н.* Общее учение о составе преступления / А.Н. Трайнин. — М.: Юрид. лит., 1957. — 364 с.